

Серветник Анна Геннадіївна,
ад'юнкт кафедри цивільного права і процесу,
Національна академія внутрішніх справ,
Україна, м. Київ
e-mail: annaservetnik@ukr.net

doi: 10.21564/2414–990x.144.154665
УДК 347.961

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ

На підставі аналізу доктринальних джерел і матеріалів судової практики розглянуто питання захисту інтересів боржників у нотаріальних правовідносинах із вчинення виконавчого напису. Надано характеристику визнанню виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, як способу захисту прав та інтересів боржника. Проаналізовано особливості розгляду судами окресленої категорії справ. Виявлено найбільш типові помилки нотаріусів, які стають підставою вирішення справ на користь боржників.

Ключові слова: виконавчий напис нотаріуса; захист цивільних прав нотаріусом; визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню; розгляд судами окремих категорій справ; оскарження нотаріальних дій.

Серветник А. Г., ад'юнкт кафедри гражданского права и процесса, Национальная академия внутренних дел, Украина, г. Киев.
e-mail : annaservetnik@ukr.net

Отдельные вопросы судебной практики о признании исполнительной надписи нотариуса не подлежащей исполнению

На основании анализа доктринальных источников и материалов судебной практики рассматриваются вопросы защиты интересов должников в нотариальных правоотношениях по совершению исполнительной надписи. Охарактеризовано признание исполнительной надписи нотариуса такой, что не подлежит исполнению, как способа защиты прав и интересов должника. Проанализированы особенности рассмотрения судами указанной категории дел. Выявлены наиболее типичные ошибки нотариусов, которые становятся основанием разрешения дел в пользу должников.

Ключевые слова: исполнительная надпись нотариуса; защита гражданских прав нотариусом; признание исполнительной надписи нотариуса такой, что не подлежит исполнению; рассмотрение судами отдельных категорий дел; обжалование нотариальных действий.

Постановка проблеми. Вчинення виконавчого напису нотаріусом є одним із дієвих механізмів стягнення заборгованості боржника у безспірному порядку, який виступає альтернативою судовій формі захисту порушених прав. Головною особливістю вказаної процедури є те, що вона відбувається за відсутності одного з учасників – боржника й здійснюється за умови подання стягувачем необхідного пакету документів, якими підтверджується безспірність заборгованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що проблемам вчинення виконавчих написів приділялося достатньо уваги на сторінках юридичної літератури. Окреслені питання ставали предметом дослідження в роботах таких учених, як В. В. Баранкова (V. V. Barankova), Н. В. Василина (N. V. Vasylyna), М. М. Дякович (M. M. Diakovych), Ю. В. Желіховська (Yu. V. Zhelikhovska), Д. В. Журавльов (D. V. Zhuravlov), Р. А. Майданик (R. A. Maidanyk), В. В. Комаров (V. V. Komarov), І. С. Мельник (I. S. Melnyk), Н. В. Сучкова (N. V. Suchkova), С. Я. Фурса (S. Ya. Fursa) та ін. Водночас окремі аспекти вказаної проблематики, зокрема захисту прав та інтересів учасників нотаріальних правовідносин з вчинення виконавчого напису, залишаються недостатньо дослідженими. Остання обставина зумовлює необхідність у проведенні подальших наукових розробок у відповідному напрямі.

Враховуючи викладене, **метою статті** є аналіз окремих аспектів захисту інтересів боржника при використанні такого способу захисту права, як визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

Виклад основного матеріалу. Виконавчий напис нотаріуса, вчинений на борговому документі, поєднує у собі властивості нотаріального акта та виконавчого документа. Остання властивість надає стягувачу право звернути виконавчий напис до виконання одразу після його отримання. Разом із тим у разі порушення нотаріусом вимог закону при вчиненні виконавчого напису законодавство дає боржнику можливість захистити свої права та інтереси шляхом подання до суду позову про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

Зазначимо, що пред'явлення такого позову є єдиним адекватним способом захисту порушених прав боржника, на відміну від «визнання виконавчого напису нотаріуса недійсним», «скасування виконавчого напису», «оскарження виконавчого напису», які зустрічаються доволі часто у судовій практиці та є заздалегідь помилковими.

Дослідження такого способу захисту як визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, на наше переконання, доцільно здійснювати крізь призму особливостей розгляду вказаної категорії справ судами.

Зокрема, в юридичній літературі пропонується розкривати такі особливості через конструкцію так званої «формули» окремої категорії справи. Як зазначає С. В. Васильєв, кожна справа, яка розглядається в суді, індивідуальна, вона характеризується самостійними вимогами та метою, суб'єктивним складом, предметом доказування, колом засобів доказування, розміром судових витрат тощо [1, с. 4]. Враховуючи це, на думку вченого, правильне застосування регу-

лятивних норм є можливим завдяки встановленню загальної процесуальної формули, до складу якої він пропонує включати такі елементи: 1) правові норми, що підлягають застосуванню при вирішенні справи; 2) підсудність справи; 3) розмір ставки судового збору; 3) особи, які беруть участь у справі; 4) предмет доказування; 5) приблизний перелік необхідних доказів [1, с. 4–5].

На нашу думку, відносно такої категорії справ, як визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, вищевказану «формулу» можна дещо видозмінити й розширити, запропонувавши включити до її складу такі елементи: 1) юрисдикція; 2) підсудність справи; 3) коло осіб, які беруть участь у справі; 4) предмет доказування у справі; 4) засоби доказування у справі; 5) розмір ставок судового збору.

Розмежування *юрисдикції* судів стосовно розгляду окремих категорій справ здійснено у процесуальних кодексах (ст. 19 ЦПК України, ст. 20 ГПК України, ст. 19 КАС України), правилами яких передбачені критерії такого розмежування. Аналіз положень вищевказаних кодексів дозволяє прийти до висновку, що справи про визнання виконавчих написів нотаріусів такими, що не підлягають виконанню, можуть розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства як такі, що виникають із відносин приватноправового характеру. При цьому базовим критерієм, за допомогою якого має визначатись юрисдикція належного суду, в таких випадках є суб'єктний склад учасників спору – кредитора і боржника.

Так, якщо обидві сторони спору є юридичними особами або фізичними особами-підприємцями, відповідний спір підлягає розгляду в суді господарської юрисдикції. У інших випадках – судом загальної юрисдикції у порядку цивільного судочинства.

Правила *підсудності* вказаної категорії справ визначаються ч. 12 ст. 28 ЦПК України та ч. 4 ст. 29 ГПК України.

Відповідно до ч. 12 ст. 28 ЦПК України позови до стягувача про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, або про повернення стягненого за виконавчим написом нотаріуса, можуть пред'являтися також за місцем його виконання.

Таким чином, за своїм характером підсудність справ про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, є альтернативною, й з огляду на положення ст. 27 ЦПК України передбачає право позивача при пред'явленні позову обирати між двома судами першої інстанції: за місцем проживання (місцезнаходженням) відповідача або за місцем виконання виконавчого напису.

Згідно з ч. 1 ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження» місцем виконання виконавчого документа є місце проживання, перебування, роботи боржника або місцезнаходження його майна. Разом із тим у судовій практиці іноді виникають суперечності стосовно тлумачення поняття «місце виконання» у контексті застосування положень ЦПК України стосовно правил підсудності вказаної категорії справ.

Так, ухвалою Дзержинського районного суду м. Харкова від 24 листопада 2016 р. у справі № 638/18932/16 було повернуто позовну заяву О. про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню. В обґрунтування прийнятого процесуального рішення суд послався на те, що позивачем не надано доказів, що підтверджують наявність у Дзержинському ВДВС ГТУЮ в Харківській області, на території району якого проживає позивач, виконавчого провадження з виконання оспорюваного виконавчого напису нотаріуса, а тому відповідно до вимог п. 4 ч. 3 ст. 121 ЦПК України, в редакції чинній на час розгляду справи, позовна заява підлягає поверненню позивачеві [2]. Таким чином, повертаючи позовну заяву, суддя прив'язав поняття «місце виконання» до місця, в якому має бути відкрито виконавче провадження з виконання виконавчого напису. Скасовуючи вищевказану ухвалу як таку, що була постановлена з порушенням норм процесуального права, Апеляційний суд Харківської області зазначив, що суд першої інстанції не врахував положень ст. 24 Закону України «Про виконавче провадження» та не звернув уваги на те, що місцем виконання оспорюваного виконавчого напису є Дзержинський район м. Харкова, внаслідок чого дійшов помилкового висновку про непідсудність справи Дзержинському районному суду м. Харкова [3]. Іншими словами, суд апеляційної інстанції визначив, що законодавство не пов'язує визначення місця виконання виконавчого напису з фактом відкриття виконавчого провадження та звернення до виконання документа за місцем виконання.

Про розгляді досліджуваної категорії справ не менш важливе значення має й правильне *визначення кола осіб, які беруть участь у справі*. Відповідно до ч. 1 ст. 42 ЦПК України у справах позовного провадження учасниками справи є сторони та треті особи.

Як було зазначено в п. 8 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України № 10 від 24 жовтня 2011 р. «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам», спори між боржниками і стягувачами, а також спори за позовами інших осіб, прав та інтересів яких стосуються нотаріальні дії чи акт, у тому числі про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, про повернення стягнутого за виконавчим написом, вирішуються господарським судом за позовами боржників або зазначених осіб до стягувачів [4]. Аналогічні правила поширюються й на справи, які розглядаються в порядку цивільного судочинства.

При цьому важливо зазначити, що нотаріус, який вчинив виконавчий напис, може залучатись до участі у справі лише як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача. Нотаріус не може бути відповідачем при розгляді окресленої категорії справ, оскільки предметом позову є спір про право, зокрема позивач заперечує наявність у нього суми заборгованості перед кредитором, яка вказана у виконавчому написі.

Разом із тим судовій практиці відомі випадки, коли у справах про визнання виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню, нотаріуси помилково визначались позивачами як відповідачі або співвідповідачі у справі [5].

На нашу думку, виправлення вказаної помилки є можливим через застосування процесуального механізму заміни неналежного відповідача у процесі. При цьому у разі незгоди позивача на заміну неналежного відповідача належним суд має роз'яснити йому, що пред'явлення позову до неналежного відповідача є самостійною підставою для відмови у задоволенні позову, незалежно від обґрунтованості вимог.

Центральне місце при розгляді справ про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, посідає правильне *визначення предмета доказування та приблизного переліку засобів доказування*, які мають бути використані позивачем для доведення підставності свого позову.

Предметом доказування у справах про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, постають факти, що підтверджують відсутність умов для вчинення виконавчого напису, перелічених у ст. 88 Закону України «Про нотаріат». Іншими словами, у судовому процесі перед позивачем-боржником стоїть завдання довести або поставити під обґрунтований сумнів безспірність вимог стягувача.

Аналіз судової практики розгляду вказаної категорії справ дозволяє виокремити найбільш типові випадки задоволення позовів боржників.

Зокрема, однією з найпоширеніших причин задоволення позову про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, є вчинення нотаріусами написів за відсутності необхідних документів, передбачених Переліком документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів № 1172 від 29 червня 1999 р. (далі – Перелік). Як правило, це стосується таких випадків:

- подання стягувачем нотаріусу інших документів для підтвердження безспірності вимог, аніж ті, що передбачені в Переліку;
- вчинення виконавчого напису при поданні неповного пакета документів, передбачених Переліком.

Кожна підстава для вчинення виконавчого напису передбачає власну специфіку документального підтвердження безспірності вимог стягувача. У першому випадку мова йде про заміну одних документів, які передбачені Переліком, іншими, які Перелік не передбачає. Другий випадок передбачає ситуацію, коли стягувач подає документи, які відповідають Переліку, водночас їх обсяг є недостатнім для підтвердження безспірності вимог.

Як приклад, можна навести рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 5 червня 2015 р. у справі № 686/5110/15-ц, яке згодом було залишене в силі судами вищих інстанцій. Задовольняючи позов А. до ТОВ «Порше Лізинг України» про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, суд послався на те, що відповідно до п. 8 Переліку серед документів, якими підтверджується безспірність вимог лізингодавця, є копія рахунку, направленою лізингоодержувачу з відміткою про несплату платежів після вручення письмового повідомлення. Разом із тим при

вчиненні виконавчого напису, нотаріусом було долучено виписку з особового рахунку боржника (лізингоодержувача) із зазначенням сум сплачених коштів з відміткою відповідача про те, що рахунки не сплачені. Оскільки такий документ не передбачений Переліком, використання його замість рахунку, зазначеного в п. 8 Порядку, свідчить про незаконність виконавчого напису, а тому напис слід визнати таким, що не підлягає виконанню [6].

Іноді причиною визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, стає спірність розміру заборгованості, яка може вникати внаслідок погашення боржником частини заборгованості до моменту вчинення виконавчого напису і приховування цього факту стягувачем від нотаріусу. Разом із тим важливо мати на увазі, що нотаріуси при вчиненні виконавчого напису не встановлюють прав та обов'язків учасників правовідносин, а лише перевіряють наявність необхідних документів. Розбіжність у сумі заборгованості, що зазначена у повідомленні стягувача про заборгованість, надісланій боржнику і безпосередньо у виконавчому написі, не завжди може свідчити про наявність спору між сторонами та бути підставою для задоволення позову. У таких випадках слід виходити також з того, що загальна сума заборгованості може змінюватися щоденно в сторону збільшення залежно від тривалості затримки сплати боргу й на момент вчинення виконавчого напису бути іншою. Саме таку правову позицію висловив Верховний Суд України в постанові від 20 травня 2015 р. у справі № 6-158цс15 [7].

Доволі часто беззаперечною підставою для задоволення позову про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, стає приховування стягувачем факту розгляду спору між ним та боржником у судовому порядку. При цьому відповідний судовий процес має бути закінченим або тривати на момент вчинення виконавчого напису.

Стосовно наведеної ситуації доцільно навести правову позицію Верховного Суду України, яка була висловлена в постанові від 11 березня 2015 р. у справі № 6-144цс14. Переглядаючи справу, найвищий судовий орган акцентував увагу на тому, що на момент вчинення виконавчого напису нотаріуса справа за позовом ПАТ «ПроКредитБанк» до *Б.Б.*, *Б.В.* про стягнення заборгованості за кредитним договором у розмірі 308 728,10 грн уже перебувала в суді першої інстанції. Вказана обставина спростовує безспірність заборгованості боржника, а тому рішення судів нижчих інстанцій про відмову в задоволенні позову про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, були визнані незаконними і скасовані Верховним Судом України [8].

Серед інших причин задоволення позовів боржників, що часто зустрічаються у судовій практиці, є вчинення виконавчого напису при пропущенні стягувачем строків пред'явлення вимоги, встановлених ст. 88 Закону України «Про нотаріат». Особливо це стосується випадків стягнення заборгованості за кредитними договорами.

Цікавим прикладом з практики визначення порушення строків пред'явлення вимоги може також слугувати рішення Індустріального районного суду

м. Дніпропетровська від 6 липня 2017 р. у справі № 202/2409/17 за позовом Є. до ПАТ КБ «ПриватБанк». Обґрунтовуючи необхідність задоволення позову про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, суд зазначив, що строк, за який проводилось стягнення за виконавчим написом, становив 8 років 11 місяців 3 дні, а саме з 29 вересня 2006 р. по 1 вересня 2015 р. Разом із тим, незважаючи на те, що кредитний договір був чинним на момент вчинення напису, вимога щодо стягнення частини заборгованості вже перебувала за межами строків позовної давності. Пов'язано це з тим, що умовами кредитного договору був передбачений обов'язок боржника щомісячного повернення кредитних коштів рівними частинами. У таких випадках трирічний строк пред'явлення вимог вираховується щодо кожного такого платежу, й відповідно для певної частини заборгованості, яка була стягнена за виконавчим написом, він вже минув [9].

Вищенаведений приклад демонструє важливість перевірки нотаріусом не тільки дотримання загальних строків пред'явлення вимоги стягувачем, а й ретельного аналізу умов кредитного договору на предмет наявності в ньому графіка повернення кредитних коштів, що впливатиме на інший порядок вираховування вказаного строку.

Наведені випадки характеризують найбільш поширені помилки нотаріусів чи стягувачів, які стають причинами визнання вчинених виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню. Крім цього, серед інших, менш поширених помилок, яких припускаються нотаріуси, можна також виділити вчинення виконавчого напису при невідповідності боргового документа вимогам законодавства чи інших документів, якими стягувач обґрунтовує безспірність своїх вимог. Так, наприклад, виписка з банківського рахунку, яка подається стягувачем для стягнення заборгованості за кредитним договором, повинна відповідати вимогам п. 5.5. Положення про організацію операційної діяльності в банках України, затвердженого Постановою Правління Національного банку України № 254 від 18 червня 2003 року. Інакше невідповідність виписки вказаним вимогам може стати окремою підставою для оспорювання виконавчого напису у суді.

Таким чином, предмет доказування у досліджуваній категорії справ формують будь-які факти, що свідчать про наявність спору між стягувачем та боржником й, відповідно, вказують на відсутність умов, передбачених ст. 88 Закону України «Про нотаріат» та п. 3 гл. 16 розд. II Порядку.

Водночас доведення таких фактів передбачає насамперед правильне визначення позивачем засобів доказування у справі (доказового арсеналу).

Слід зазначити, що специфіка природи нотаріального провадження з вчинення виконавчого напису зумовлює те, що належними та допустимими доказами у справах про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, є здебільшого тільки письмові докази.

Розмірковуючи над питанням про визначення приблизного переліку засобів доказування, які мають бути використані при розгляді справи про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, приходимо до

висновку, що незалежно від конкретних підстав вчинення оспорюваного виконавчого напису, предметом судової оцінки обов'язково мають стати:

- 1) оспорюваний виконавчий напис нотаріуса;
- 2) письмові докази, зміст яких спростовує безспірність вимог стягувача або іншим чином вказує на порушення нотаріусом вимог закону при вчиненні виконавчого напису.

Останніми можуть бути, зокрема, копії судових рішень, якими підтверджується факт розгляду спору щодо заборгованості між сторонами; розрахункові документи (квитанції, чеки, платіжні доручення); листування тощо.

Важливо також додати, що судами вищих інстанцій, зокрема Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Вищим господарським судом України, неодноразово висловлювалася правова позиція, що належними доказами, які підтверджують наявність чи відсутність заборгованості, а також устанавлюють розмір заборгованості, можуть бути виключно первинні документи, оформлені відповідно до вимог ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», зокрема, первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій [10, с. 25].

Окрему увагу слід також приділити проблемам забезпечення можливості боржника доводити обґрунтованість своїх вимог. Найбільш актуальною ця проблема постає при необхідності надання до суду головного доказу – виконавчого напису нотаріуса. Оскільки виконавчий напис вчиняється в одному примірнику, його оригінал перебуває у стягувача або державного виконавця у разі звернення стягнення за ним. Отже, боржник фактично позбавлений можливості самостійно надати до суду вказаний документ.

У свою чергу звернення боржника до нотаріуса з метою отримання належним чином засвідченої копії виконавчого напису також залишається безрезультатним, оскільки відповідно до ч. 7 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів, що зберігаються у нотаріуса, видаються нотаріусом виключно фізичним та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії.

Таким чином, єдиним процесуально допустимим механізмом долучення до матеріалів справи оспорюваного виконавчого напису є використання інституту витребування доказів, передбаченого ст. 84 ЦПК України та ст. 81 ГПК України. Задля цього позивач має подати до суду вмотивоване клопотання, на підставі якого суд постановляє ухвалу про витребування виконавчого напису.

Зауважимо також, що витребування доказів від нотаріуса повинно здійснюватися з урахуванням вимог Закону України «Про нотаріат», згідно з ч. 6 ст. 8 якого довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом 10 робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду (письмовий запит або ухвала суду), прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться

в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Окрім наведеного, практикою розгляду цієї категорії справ був вироблений й інший спосіб витребування виконавчого напису – шляхом надсилання судом запиту до підрозділу державної виконавчої служби з вимогою надання засвідченою відділом копії виконавчого напису, який знаходиться на примусовому виконанні.

Досліджуючи особливості розгляду судами справ про визнання виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню, не можна оминати увагою й питання про нотаріуса як окремого суб'єкта доказування в судовому процесі. Як зазначалося вище, у вказаних справах нотаріуси можуть брати участь лише як треті особи, які не заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Вони не є стороною у справі, а тому на них не покладається тягар доказування як на сторін. Однак як треті особи нотаріуси мають право висловити суду власну точку зору, надати відповідні пояснення та докази, обґрунтовуючи правдивість вчинення виконавчого напису, який оспорив боржник. Варто вказати, що активна позиція нотаріуса у процесі розгляду справи є дуже доцільною, оскільки задоволення позову може понести за собою й низку негативних наслідків для самого нотаріуса. Зокрема, встановлення під час розгляду справи умисного порушення нотаріусом закону при вчиненні виконавчого напису може стати підставою для постановлення судом окремої ухвали стосовно нотаріуса з подальшим притягненням його до дисциплінарної відповідальності. На превеликий жаль, судова практика свідчить, що нотаріуси дуже рідко користуються правами, наданими їм у процесі як третій особі, зазвичай просто ігноруючи сам судовий процес як такий.

Останнім елементом досліджуваної формули такої категорії справ, як визнання виконавчого напису нотаріусу таким, що не підлягає виконанню, що потребує характеристики, є *визначення розміру судового збору*. Законодавством передбачено, що подання позовної заяви до суду несе обов'язок позивача сплатити судовий збір за ставками, встановленими Законом України «Про судовий збір». Вимога про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, за своєю природою належить до немайнових вимог. Аналіз положень Закону України «Про судовий збір» вказує на те, що розмір ставки судового збору залежатиме від того, хто є суб'єктом подання позовної заяви. Якщо позивачем у справі є фізична особа, розмір ставки судового збору для неї складатиме 0,4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб. У разі якщо до суду з відповідним позовом звертається юридична особа, судовий збір складатиме для неї у розмірі одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

При вирахуванні розміру судового збору слід пам'ятати, що за базу розрахунку береться розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановлений законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна позовна заява подається до суду. Перелік осіб, яким надаються пільги по сплаті судового збору, визначено у ст. 5 Закону України «Про судовий збір».

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню, є окремим способом судового захисту прав боржника у разі його вчинення всупереч вимогам закону, при наявності спору між боржником та стягувачем. Відповідний захист здійснюється за правилами цивільного або господарського судочинства в порядку позовного провадження.

Окремо варто наголосити, що задоволення позову боржника із подальшим визнанням виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню, не позбавляє стягувача права на стягнення заборгованості у судовому порядку, а лише констатує неможливість захисту його порушених прав у нотаріальному порядку.

Аналіз матеріалів судової практики розгляду судами вказаної категорії справ демонструє, що найбільш поширеними причинами задоволення позовів боржників є: вчинення виконавчих написів за відсутності необхідних документів, передбачених Переліком; вчинення виконавчого напису при наявності спору щодо заборгованості, яка перебувала чи перебуває на розгляді в суді; вчинення виконавчого напису при пропущенні стягувачем строків пред'явлення вимоги та ін.

Така тенденція обумовлює необхідність звернення окремої уваги на типові помилки нотаріусів при вчиненні виконавчих написів на рівні керівних роз'яснень Міністерства юстиції України та вищих судових інстанцій. Останнє, на наше переконання, дозволить мінімізувати кількість судових справ про визнанням виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню, та сприятиме забезпеченню єдності нотаріальної практики.

Список літератури:

1. Васильєв С. В. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : навч. посіб. Харків : Еспада, 2012. 480 с.
2. Ухвала Дзержинського районного суду м. Харкова від 24.11.2016 р. у справі № 638/18932/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63250805> (дата звернення: 01.11.2018).
3. Ухвала Апеляційного суду Харківської області від 30.01.2017 р. у справі № 638/18932/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64493427> (дата звернення: 01.11.2018).
4. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 10 від 24.10.2011 р. «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11> (дата звернення: 01.11.2018).
5. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 р. «Про судову практику розгляду справ про оскарження нотаріальних дій або відмов у їх вчиненні». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00137.html (дата звернення: 01.11.2018).
6. Рішення Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 05.06.2015 р. у справі № 686/5110/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44993340> (дата звернення: 01.11.2018).
7. Постанова Верховного Суду України від 20.05.2015 р. у справі № 6-158цс15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45855991> (дата звернення: 01.11.2018).
8. Постанова Верховного Суду України від 11.03.2015 р. у справі № 6-141цс14. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43203790> (дата звернення: 01.11.2018).
9. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 06.07.2017 р. у справі № 202/2409/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67646183> (дата звернення: 01.11.2018).

10. Пономарьов М. М., Косткіна Ю. Ю. Особливості розгляду господарськими судами справ про визнання виконавчих написів нотаріусів такими, що не підлягають виконанню. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2012. Вип. 20. Ч. 2, т. II. С. 25–28.

References:

1. Vasyliiev, S.V. (2012). Osoblyvosti rozghliadu okremykh katehorii tsyvilnykh sprav. Kharkiv: Espada [in Ukrainian].
2. Ukhvala Dzerzhynskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 24.11.2016 r. u spravi № 638/18932/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63250805>.
3. Ukhvala Apeliatsiinoho sudu Kharkivskoi oblasti vid 30.01.2017 r. u spravi № 638/18932/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64493427>.
4. Postanova Plenumu Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy № 10 vid 24.10.2011 r. «Pro deiaki pytannia pidvidomchosti i pidsudnosti sprav hospodarskym sudam». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>.
5. Lyst Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 07.02.2014 r. «Pro sudovu praktyku rozghliadu sprav pro oskarzhennia notarialnykh dii abo vidmovu u yikh vchynenni». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00137.html.
6. Rishennia Khmelnytskoho miskraionnoho sudu Khmelnytskoi oblasti vid 05.06.2015 r. u spravi № 686/5110/15-ts. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44993340>.
7. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 20.05.2015 r. u spravi № 6-158tss15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/45855991>.
8. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 11.03.2015 r. u spravi № 6-141tss14. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43203790>.
9. Rishennia Industrialnoho raionnoho sudu m. Dnipropetrovska vid 06.07.2017 r. u spravi № 202/2409/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67646183>.
10. Ponomarov, M.M., Kostkina, Yu.Yu. (2012). Osoblyvosti rozghliadu hospodarskymy sudamy sporiv pro vyznannia vykonavchykh napisiv notariusiv takymy, shcho ne pidlihaiut vykonanniu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo, issue 20, part 2, vol. II, 25–28* [in Ukrainian].

Servetnik A. G., Adjunct of the Department of Civil Law and Process, National Academy of Internal Affairs, Ukraine, Kyiv.

e-mail : annaservetnik@ukr.net

Special questions of judiciary practice to recognize notarius executive notes unlesstable

In the article, on the basis of the analysis of doctrinal sources and materials of the judicial practice, are considered issues of protection of debtors' interests in notarial legal relations in relation to executing inscription execution. A characteristic is given to the recognition of the executive inscription as not being enforceable as a method of protecting the debtor's rights and interests. The peculiarities of consideration by the courts of the defined category of cases are analyzed. The most typical mistakes of notaries, which become the basis for solving cases in favor of debtors, are revealed.

Thus, the recognition of the executive inscription of the notary as not being enforced is a separate way of judicial protection of the rights of the debtor in cases of its commission contrary to the requirements of the law, in the presence of a dispute between the debtor and the collector. The relevant protection is carried out in accordance with the rules of civil or economic proceedings, in the procedure of legal proceedings.

It should be emphasized separately that the satisfaction of the debtor's claim with the subsequent recognition of the executive inscription as not being enforced does not deprive the taxpayer of the right to collect the debt in court, but merely states that it is impossible to protect his violated rights notarially.

An analysis of court case studies by the courts of this category of cases shows that the most common reasons for satisfaction of debtors' claims are: execution of executive inscriptions in the absence of the necessary documents envisaged by the List; execution of an executive inscription in the event of a dispute

over arrears that was or is being considered in court; execution of an executive inscription in case of missed application of time limits for making a claim, etc.

This tendency necessitates paying special attention to typical mistakes of notaries in the execution of executive inscriptions at the level of the guidance clarifications of the Ministry of Justice of Ukraine and the higher courts. The latter, according to our opinion, will minimize the number of court cases on the recognition of executive writings as non-enforceable and will promote the unity of notarial practice.

Keywords: executive inscription; protection of civil rights by a notary; recognition of the executive inscription as not subject to execution; consideration by courts of certain categories of cases; appeal of notarial acts.

Рекомендоване цитування: Серветник А. Г. Окремі питання судової практики визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 144. С. 33–44. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.144.154665>.

Suggested Citation: Servetnik, A.G. (2019). Okremi pyttannia sudovoi praktyky vyznannia vykonavchoho napisu notariusu takim, shcho ne pidlihaie vykonanniu [Special questions of judiciary practice to recognize notarius executive notes unlessable]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 144, 33–44*. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.144.154665> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 15.01.2019 р.